

WYBRANE NARZĘDZIA KOMERCYJNE I NIEKOMERCYJNE W NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH

SOME COMMERCIAL AND NON-COMMERCIAL ICT TOOLS USED IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Marta Borowiak-Dostatnia

Laboratorium Językowe

laboratoriumjezykowe.com

e-mail: borowiakdostatnia@gmail.com

Abstract: The ICT market offers a variety of solutions dedicated to particular fields. Education is one of them. The article focuses on even more precise part of instruction, namely on teaching and learning foreign languages. The correlation between ICT and language has been proven in literature and research and development projects at least for the last 20 years. Thus both Charts included in the article (no 1 and 2) reveal only a sample of the mentioned projects. Nevertheless, the sample gives a clear picture of the cohesion of language and technology and shows some of commercial and non-commercial tools available. Further in the article a number of widely and globally used Web 2.0 solutions are presented with regard to foreign language teaching/learning. First, a short description of language dedicated tools: Hot Potatoes application and 3 e-learning dedicated platforms, has been presented. Then an online application (Popplet) and social network (Facebook) have been demonstrated in order to give a hint for adapting these to language instruction. Last but not least, a brief characterisation of a commercial e-learning platform (MyEnglishLab, Pearson) is put forward. The article is summed up with a reflection on the present situation followed by a recommendation for those involved in foreign language teaching.

Key words: ICT, Web 2.0, Foreign Language Teaching, Facebook, Hot Potatoes, e-learning, Pearson, Popplet, Rosetta Stone, Livemocha, Methodology.

Język i technologia – wprowadzenie

Nauczanie języków obcych od ponad dwóch dekad na polu przedmiotów edukacyjnych wydaje się zajmować jedno z czołowych miejsc. Wystarczy w prosty, acz pobieżny sposób przejrzeć ofertę edukacyjną wyższych uczelni państwowych i niepaństwowych, by zauważyć obecność kierunku filologia na większości z nich. Choć pytanie o zasadność kształcenia takiej liczby specjalistów w zasadzie z podobnego zakresu, czyli podobnych filologii, nie jest tematem niniejszej pracy, to przyznać należy, że popularność i liczebność zarówno osób nauczających, jak i uczących się, wpływa na sposób i jakość pracy zainteresowanych. Dlatego, mimo że szeroko rozumiane językoznawstwo należy do nauk humanistycznych i związek z technologią nie

od razu wydaje się jasny, to tandem język-technologia jest korelacją dobrze rozpoznaną w literaturze¹ i w praktyce. Świadczyć o tym mogą zrealizowane w ramach programów naukowo-badawczych projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej. Konkretniej chodzi tu o 5, 6 i 7 Program Ramowy oraz inicjatywy pomocnicze takie jak Program Ramowy na Rzecz

¹ Literaturę, a właściwie bazę informacji na temat zastosowania TIK a nauczaniu języków obcych znajdziemy na przykład na stronach: EUROCALL, European Association for Computer Assisted Language Learning, Homepage, (<http://www.eurocall-languages.org/>, dostęp: 10.01.2013), Information and Communication Technology for Language Teachers, ICT4LT Home, (<http://www.ict4lt.org/en/index.htm>, dostęp: 10.01.2013).

Konkurencyjności i Innowacji² oraz programy o charakterze edukacyjnym, takie jak: eLearning, Socrates Minerva, Socrates Lingua³. O ile rezultatami pierwszego bloku projektów były rozwiązania najczęściej komercyjne z zakresu językoznawstwa, o tyle projekty z drugiego przywołanego bloku skupiały się w znacznej mierze na narzędziach służących do nauczania języków obcych. Przykładowe rozwiązania z obu grup prezentowane są poniżej.

Język i technologia – jakie narzędzia mamy?

Połączenie wiedzy lingwistów z umiejętnościami informatyków przynosi rezultaty bardzo wymierne. Mają one najczęściej postać aplikacji powszechnie stosowanych w telefonach komórkowych (np. wybieranie głosowe), w urządzeniach nawigacyjnych (wyznaczanie trasy) czy w budynkach użyteczności publicznej, tj. w windach, w zaprogramowanych komunikatach głosowych. Drugim nurtem rozwiązań tej współpracy są aplikacje z zakresu Web Content Management, czyli oprogramowania służące do zarządzania treścią na stronach internetowych. W tym celu tworzy się najczęściej ogromne bazy językowe i korpusy językowe wykorzystane następnie do automatycznego tłumaczenia dowolnych stron WWW lub części treści tych stron (np. zapytania użytkowników portalu). W tabeli 1 zamieszczono wybrane przykłady projektów.

Gotowe rozwiązania technologiczne z zakresu nauczania języków obcych oscylują głównie wokół platform e-learningowych, metodologii szkoleń z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) dla nauczycieli języków obcych oraz aplikacji online do sprawdzenia kompetencji językowych lub nauczania języka obcego. Wybrane przykłady przedstawiono w tabeli 2.

² CIP Program Ramowy na Rzecz Konkurencyjności i Innowacji, *Program CIP*, <http://www.cip.gov.pl/index.php> (dostęp: 10.01.2013).

³ Borowiak-Dostatnia M., 2011, *Język koncepcjach społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej*, Instytut Językoznawstwa UAM, Poznań, s. 77-80, (AMUR Repozytorium Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Doktoraty/PhD Theses <https://repozytorium.amu.edu.pl/jspui/handle/10593/1122>, dostęp: 10.01.2013).

We wszystkich analizowanych projektach jednym z partnerów był podmiot komercyjny. Taki wymóg formalny nałożyła Unia Europejskiej, chcąc w ten sposób zacieśnić współpracę ośrodków naukowo-badawczych z przemysłem i biznesem. Choć tylko część z rozwiązań miała charakter komercyjny, pomysł w zasadzie się powiódł. Komercyjne były aplikacje wykorzystujące przetwarzanie języka naturalnego i tłumaczenie mechaniczne. Narzędzia o charakterze edukacyjnym publikowano w wolnym dostępie lub rezultat projektu, np. platforma e-learningowa czy moduły ćwiczeń do danych języków zamieszczono online. Było to działanie celowe Unii mające pokazać i wypromować możliwość zastosowania najnowszych rozwiązań technologicznych w nauczaniu języków obcych.

W związku z powyższym dostępność i wykorzystanie TIK przynajmniej w tym ostatnim wspomnianym zakresie powinna być powszechna. Niestety nie jest. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez autorkę, studentów dziennych najpopularniejszych filologii tj. angielskiej, niemieckiej i francuskiej, nie uczy się o zastosowaniu TIK w nauczaniu języków obcych⁴. Lub inaczej – wiedzę taką posiadają ci absolwenci, którzy mieli szczęście pracować z wykładowcami zainteresowanymi tematyką. Innymi słowy, nie ma rozwiązań systemowych, które przygotowałyby przyszłych filologów do pracy w XXI wieku. Absolwenci nie używają TIK, bo nie wiedzą jak; nie posiadają metodycznej wiedzy zastosowania technologii w swojej pracy. Pocieszeniem wydaje się fakt, że badanie o którym mowa miało charakter analizy porównawczej. Wyniki tej analizy wskazują, iż na przestrzeni ponad trzech lat nastąpił postęp ilościowy, tzn. obecnych jest więcej przedmiotów mówiących o TIK w pracy z językiem, oraz jakościowy – oferowane przedmioty i ich treści np. Technologie informacyjne zaczynają być ukierunkowane na pracę filologa. Prawdopodobnie potrzeba jeszcze kilku lat, by w ramach przedmiotów obowiązkowych, tzw. kierunkowych znalazły

⁴ Mowa tu o badaniach własnych przeprowadzonych przez autorkę zaprezentowanych na międzynarodowej konferencji naukowej *Technologie informacyjno-komunikacyjne w edukacji XXI wieku* (Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, 23-25.04.2013).

się te, które mówią o tandemie język-technologia.

Tabela 1. Wybrane przykłady projektów z zakresu językoznawstwo i technologia⁵.

Nazwa Projektu	Program	Czas trwania	Rezultat
FLAVIUS Foreign Language Versions of Internet and User Generated Sites	ICT-PSP-2009-3-Multilingual Web content management: methods, tools and processes	01.04.2010–30.09.2012	bezpłatna platforma, dzięki której webmasterzy oraz osoby zarządzające własną stroną internetową mogą stworzyć ich wielojęzyczne wersje;
GALATEAS Generalized Analysis of Logs for Automatic Translation and Episodic Analysis of Searches	ICT-PSP-2009.5.1-Machine Translation for the Multilingual Web	2010–2012 (36 miesięcy)	pierwsza technologia dla wyszukiwarek internetowych, która pracuje w oparciu o tłumaczenie mechaniczne, pozwalające na odgadnięcie intencji użytkownika; językowa analiza zapytania opiera się nie na tłumaczeniu pojedynczych znaków, ale fraz o znaczeniu konceptualnym; projekt uwzględnia tłumaczenie w 7 językach (włoskim, francuskim, niemieckim, holenderskim, polskim i nowożytnym arabskim); na zapytanie w danym języku użytkownik otrzymuje odpowiedź (informacje, dokumenty etc.) w ww. językach;
MORMED Multilingual Organic Information Management in the Medical Domain	ICT-PSP-2009.5.3-Multilingual Web Content Management	01.03.2010–31.08.2012	portal o charakterze medycznym, skupiający naukowców, lekarzy, pacjentów oraz grupy wsparcia; zakres medyczny zawężony jest do tzw. chorób rzadkich; technologie językowe, zwłaszcza tłumaczenie mechaniczne, są narzędziami umożliwiającymi stworzenie międzynarodowej społeczności, która komunikuje się w wybranym języku dzięki narzędziom Web 2.0. i ma dostęp do żądanych informacji we własnym języku;
PLuTO Patent Language Translations Online	ICT-PSP-2009.5.1-Machine Translation for the Multilingual Web	01.04.2010–31.03.2013	zbudowanie aplikacji Web 2.0, która będzie pracować jak wyszukiwarka w zakresie zarejestrowanych patentów; informacje o nich będą tłumaczone za pomocą zintegrowanych systemów MT; użytkownicy PLuTO będą mieć możliwość ulepszania istniejących tłumaczeń i proponowania własnych; platforma przeznaczona jest dla osób zainteresowanych patentami, prawników oraz SME (small and medium enterprises);
SignSpeak Scientific Understanding and Vision-based Technological Development for Continuous Sign Language Recognition and Translation	FP7: ICT-2007.2.2-Cognitive Systems, Interaction, Robotics	01.04.2009–31.03.2012	system rejestruje cały kontekst towarzyszący generowaniu języka migowego (dłonie – w tym dominującą) wyraz twarzy, posturę mówiącego); system jest pierwszym krokiem w dążeniach do tłumaczenia języka mechanicznego na poziomie podobnym do tego, jaki uzyskuje się przy tłumaczeniu text-to-speech i speech-to-text.

⁵ Przedstawione projekty zostały wybrane jako przykłady z 75 przeanalizowanych projektów naukowo-badawczych UE zrealizowanych w latach 2000-2013 z zakresu język-technologia. Analiza była integralną częścią badania przeprowadzanego w ramach pracy nad rozprawą doktorską. Szczegółowe dane badania oraz pełen wykaz projektów znajduje się w: Borowiak-Dostatnia M., 2011, *Język koncepcjach społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej*, Instytut Językoznawstwa UAM, Poznań, s. 291-297, (AMUR Repozytorium Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Doktoraty/PhD Theses <https://repozytorium.amu.edu.pl/jspui/handle/10593/1122>, dostęp: 10.01.2013).

Źródło: Borowiak-Dostatnia M., 2011, *Język koncepcjach społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej*, Instytut Językoznawstwa UAM, Poznań, s. 291-297, (AMUR Repozytorium Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Doktoraty/PhD Theses <https://repozytorium.amu.edu.pl/jspui/handle/10593/1122>, dostęp: 10.01.2013).

Tabela 2. Wybrane przykłady projektów z zakresu TIK w nauczaniu języków obcych⁶.

Nazwa Projektu	Program	Czas trwania	Rezultat
TC* Teacher: Tech-Connected Teacher	LLP: Grundtvig	10.2008–09.2010	„1. Kwestionariusz dotyczący wykorzystania ICT w edukacji, przeznaczony dla nauczycieli osób dorosłych i ich słuchaczy. 2. Analiza rezultatów (określenie kryteriów wyboru najodpowiedniejszych narzędzi ICT i ich ewaluacja; określenie potrzeb posiadania poszczególnych narzędzi ICT przez organizacje partnerskie i inne podmioty lokalne; określenie gdzie i w jaki sposób narzędzia ICT sprawdzały się w obrębie organizacji partnerskich i poza nimi; zdefiniowanie zunifikowanego zestawu narzędzi ICT jako przykładu dobrych praktyk europejskich w tej dziedzinie. 3. Podręcznik i przewodnik metodyczny dla nauczycieli. 4. Kurs pilotażowy w języku angielskim (wykorzystujący materiały wielojęzyczne). 5. Badania i warsztaty przeprowadzone lokalnie, w językach narodowych.” (http://www.tcteacher.eu/index.php?mnu=45&lang=4 , dostęp: 25.08.2010)
ABC-Linguatour	Socrates / Lingua 2	11.2006–01.2009	„Wynikiem projektu jest gra, która została uzupełniona o podręcznik pracy ucznia zawierający dodatkowe ćwiczenia, informacje o kraju sąsiadującym oraz objaśnienia dla rodziców i nauczycieli. W grze uczeń staje się bohaterem, który wyrusza w wirtualną podróż po nieznanym kraju. W trakcie podróży poznaje nowych przyjaciół i uczy się porozumiewać z nimi, prowadząc proste dialogi i wykorzystując podstawowe środki językowe, gdyż w tym „obcym” kraju mówi się tylko po niemiecku lub po czesku.” (http://www.abc-linguatour.eu , dostęp: 25.08.2010)
DIALANG		2000–?; od 10.2006 aplikacja dostępna, brak dokładniejszych danych	aplikacja online, która poprzez testy sprawdza kompetencje użytkownika (słuchanie, czytanie, pisanie, słownictwo i struktury gramatyczne) w wybranym przez niego języku; diagnozowany jest poziom znajomości języka, wg. CEFR (Common European Framework of Reference); DIALANG jako narzędzie diagnostyczne polecane jest nauczycielom, instytucjom nauczającym oraz indywidualnym użytkownikom;
Lingu@net	1998–2001, finansowany przez Directorate-General for Education and Culture, 2001-2006 LLP: Socrates/ Lingua2, Education and Culture	nadal	portal jest bazą dla ponad 3500 skatalogowanych stron internetowych, zawierających wielojęzyczne zasoby do nauki języków obcych; zgromadzone materiały przeznaczone są zarówno dla osób uczących się, jak i dla nauczycieli; baza jest cały czas aktualizowana.

Źródło: Borowiak-Dostatnia M., 2011, *Język koncepcjach społeczeństwa informacyjnego...* op.cit s. 299-300

⁶ Borowiak-Dostatnia M., 2011, *Język koncepcjach społeczeństwa informacyjnego...* op.cit s. 299-300.

Tymczasem rynek i sieć oferują gotowe narzędzia do zastosowania zarówno w nauczaniu zinstytucjonalizowanym, jak i poza nim. Rozwiązaniami komercyjnymi mogą być platformy e-learningowe zaprojektowane dla danego języka, dla danego kursu (poziomu) lub szkoły. Przykładem takiego rozwiązania jest omawiana platforma MyEnglishLab firmy Pearson do nauki języka angielskiego. Platformy takie mają najczęściej bogatszą ofertę opcji, ustawień i możliwości pracy nauczyciela i ucznia. Platformy niekomercyjne, takie jak Moodle, dostępne są dla każdego użytkownika i mogą również z powodzeniem służyć procesowi nauczania. Oprócz platform, technologie informacyjno-komunikacyjne dostarczają całą gamę rozwiązań, które albo są ściśle przeznaczone do nauki języków obcych (Hot Potatos, Livemocha, Rosetta Stone) albo narzędzi Web 2.0⁷, które przy odpowiedniej adaptacji mogą służyć jako narzędzie dydaktyczne. Mowa tu o portalach społecznościowych takich jak Facebook, Second Life; aplikacjach do wspólnej pracy (*collaborative working*), czyli Wiki lub innych aplikacjach o szerokim i właściwie dowolnym zastosowaniu, na przykład Prezi czy Popplet.

Wybrane rozwiązania niekomercyjne

Przez rozwiązania niekomercyjne rozumie się tutaj narzędzia, z których można korzystać bezpłatnie online, offline lub które można pobrać za strony na własny dysk (komputer). Większość z przedstawionych rozwiązań nie była tworzona z myślą o nauce języków obcych, jednak przy odpowiedniej metodyce może je bardzo dobrze wykorzystać. Dlatego przy prezentacji każdej pozycji zamieszczona zostanie propozycja konkretnego zastosowania narzędzia. Należy jednak pamiętać, iż ta propozycja nie nosi znamiona gotowego planu lekcji. Ma jedynie zasygnalizować, jak konkretne rozwiązanie można wykorzystać.

Hot Potatos

Hot Potatos jest darmową aplikacją, stworzoną przez firmę Half-Backed Software, złożoną z naukowców z Humanities Computing and Media Centre Uniwersytetu w Wiktorii

(Kanada). Aplikacja miała charakter komercyjny, jednak od 2009 roku można ją pobrać ze strony <http://hotpot.uvic.ca/index.php>. Niestety od tego momentu firma formalnie nie świadczy zaplecza technicznego. Na stronie Hot Potatos znajdziemy zakładkę Support (*Pomoc techniczna*) jednak wchodząc w nią, zostaniemy automatycznie przekierowani do Yahoo Groups (<http://tech.groups.yahoo.com/group/hotpotatoesusers/>), gdzie aktywna jest grupa użytkowników Hot Potatos. Z ich pomocy można skorzystać. Aplikacja pracować będzie na wszystkich najpopularniejszych oprogramowaniach, czyli na Mac OS X, Windows, Linux. Hot Potatos służy przede wszystkim do opracowania następujących typów interaktywnych ćwiczeń językowych: wielokrotnego wyboru z ograniczoną liczbą odpowiedzi (*multiple choice*), wielokrotnego wyboru (*multi-select question*), krzyżówek (*crosswords*), wypełniania luk (*gap filling*), dopasowania/porządkowania (*matching/ordering*), rozsypanki wyrazowej (*jumbled-sentence*)⁸. Zaletą aplikacji są umieszczone na stronie tutoriale pokazujące, jak od strony metodycznej stworzyć odpowiednie ćwiczenie po wcześniejszym pobraniu aplikacji. Instrukcja uruchomienia Hot Potatos znajduje się również na stronie. Aplikacje zastosowano nie tylko do języka angielskiego, ale do kilku innych również⁹, w tym do języka polskiego, szwedzkiego, suahili czy hiszpańskiego. Podsumowując, aplikacja nie jest w tej chwili dalej rozbudowywana, jednak była jedną z pierwszych, która zyskała grono zwolenników i nadal pozostaje jedną z prostszych aplikacji dla osób zaczynających przygodę z TIK.

RosettaStone, Livemocha, Busuu – platformy e-learningowe

Wymienione platformy e-learningowe służą do nauki języków obcych, a więc są platformami dedykowanymi. Są to narzędzia rozbudowane, interaktywne, skalowalne i przygotowane do nauczania języków z różnym pochodzeniu. Konkretnie języki oraz ich ilość przedstawia tabela 3.

⁷ Charakterystyka narzędzi Web 2.0 jak i sama ich nazwa jest niejednoznaczna. Tu przyjęto, że są to: blogi, listy dyskusyjne, portale społecznościowe Wikis, podcasty, videocasty, komunikatory, platformy e-learningowe, kanały RSS itp.

⁸ Half Backed Software, Hot Potatos version 6, (http://www.halfbackedsoftware.com/hot_pot.php, dostęp: 25.02.2013).

⁹ Niestety nie wszystkie zamieszczone na stronie Example Sites (<http://hotpot.uvic.ca/sites6.php>) linki są aktywne.

Tabela 3. Oferta kursów językowy na poszczególnych platformach

Rosetta Stone		Busuu	Livemocha	
angielski (USA, UK), arabski, chiński (mandaryński) francuski, grecki, hebrajski, hindi, hiszpański (Hiszpania, Ameryka Środkowa), holenderski, irlandzki,	japoński, koreański, łacina, niemiecki, perski (farsi) polski, portugalski (Brazylia), rosyjski, szwedzki, tagalski (Filipino), turecki, wietnamski, włoski,	angielski, arabski, chiński, francuski, hiszpański, japoński, niemiecki, polski, portugalski (Brazylia), rosyjski, turecki, włoski,	angielski, arabski, bułgarski, chiński (mandaryński) chorwacki, czeski, esperanto, estoński, fiński, francuski, grecki, hebrajski, hindi, hiszpański, holenderski, indonezyjski, islandzki, japoński, kataloński,	koreański, litewski, łotewski, niemiecki, norweski, perski (Farsi), polski, portugalski, (Brazylia, Portugalia) romański, rosyjski, słowacki, szwedzki, turecki, ukraiński, urdu, węgierski włoski,

Źródło: Rosetta Stone, Languages Available (<http://www.rosettastone.eu/personal/languages>, (dostęp 01.02.2013), Busuu, Homepage (<http://www.busuu.com/pl>, (dostęp: 01.02.2013), Livemocha, Languages (<http://livemocha.com/pages/learn-languages>, (dostęp: 01.02.2013)

Przywołane platformy należą do jednych z największych pod względem liczby użytkowników i mają odpowiednio: Rosetta Stone użytkownicy w 150 krajach, rząd wielkości liczby użytkowników – miliony¹⁰, Busuu: 25 milionów użytkowników¹¹, Livemocha: 15 milionów użytkowników w 195 krajach¹². Co je wyróżnia, a co łączy? Generalnie działają one na podobnej zasadzie, według podobnego sposobu nauczania. To znaczy, platformę e-learningową wyposażoną w narzędzia Web 2.0 wykorzystują jako podstawę i bazę do tworzenia, a następnie oferowania kursów językowych. Nie zawsze znajdziemy dane, do jakiego poziomu został opracowany materiał językowy. Tylko jedna platforma – Busuu – podała, iż w ofercie są kursy od A1 do B2. Niestety nie wiadomo, czy informacja ta dotyczy kursów dla wszystkich języków, czy tylko dla najbardziej popularnych (np. angielski, hiszpański). Przez zastosowanie narzędzi Web 2.0 rozumie się tutaj

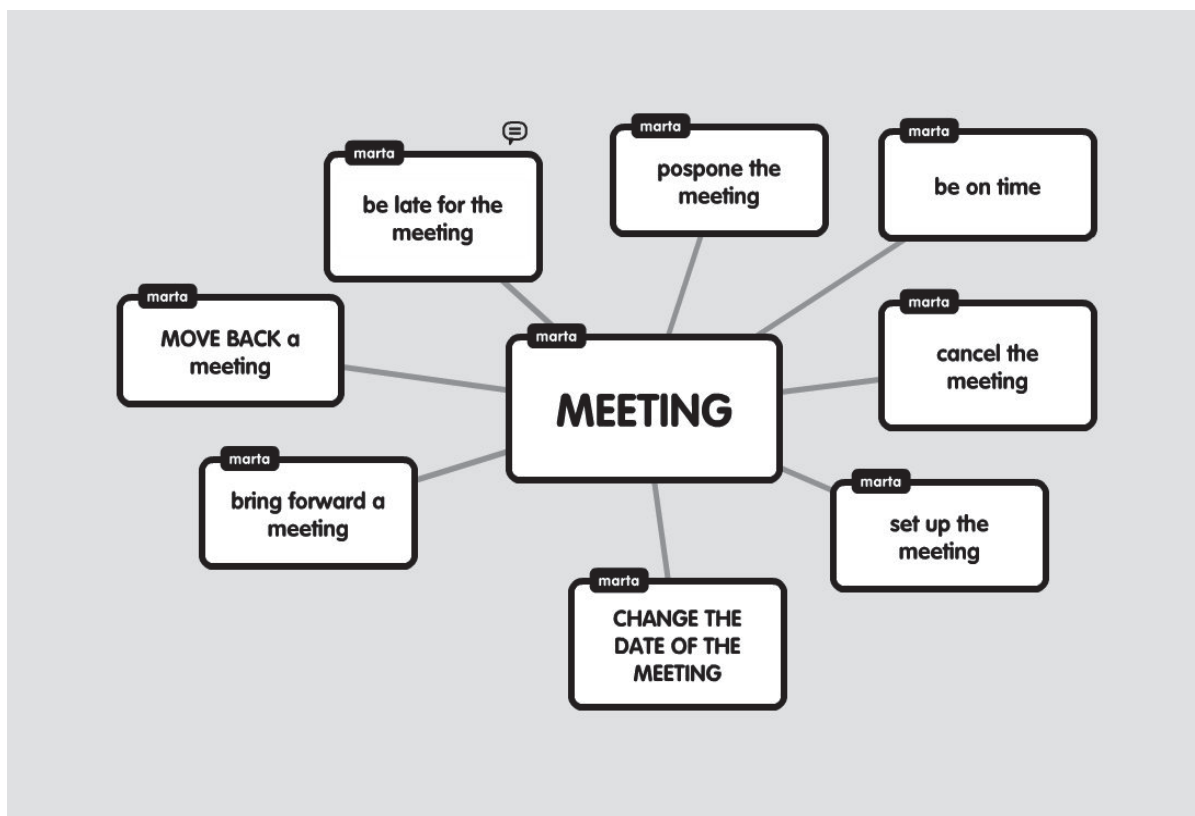
zaimplementowanie rozwiązań umożliwiających wideo-czat w czasie rzeczywistym, stworzenie platformy do wspólnego uczenia się (collaborative learning), wymiany doświadczeń, przesyłania zapytań, rozwiązywania interaktywnych ćwiczeń oraz zamieszczenia nagrań/filmów. Ambicją każdej platformy jest stworzenie społeczności, energicznej, żywej, wzajemnie się motywującej i wchodzącej w interakcje. I tak oprócz platformy służącej już jako medium komunikacji, użytkownicy zachęceni są to aktywności na blogu oraz portalach społecznościowych. Wszystko ma mieć zasięg globalny. Wszystkie trzy platformy są przygotowane do pracy z klientem biznesowym, instytucjonalnym (uniwersytet, szkoła) oraz indywidualnym.

To co różni omawiane produkty to, oprócz wspomnianej oferty językowej i poziomów kursów, metodyka nauczania języków obcych. Rosetta Stone jest zwolennikiem zanurzenia językowego bez możliwości konfrontacji uczonego materiału z językiem ojczystym (brak tradycyjnie rozumianego słownika, ćwiczeń słownikowych i gramatycznych). Współtwórcy platformy opracowali własną metodę, którą stosują w swoich kursach. Dodatkowo Rosetta Stone oferuje kurs, w którym wykupuje się oprogramowanie w wersji na komputer i

¹⁰ Rosetta Stone, Rosetta Stone Philosophy (<http://www.rosettastone.eu/global/about>, (dostęp: 05.02.13).

¹¹ Busuu, Formularz rejestracyjny (<http://www.busuu.com/pl/user/register>, (dostęp: 05.02.13).

¹² Livemocha, Who is in the livemocha community? (<http://livemocha.com/pages/who-is-in-the-livemocha-community/>, (dostęp: 05.02.13).

Rys. 2. Przykład tworzenia kolokacji ze słowem *meeting* (spotkanie) przez ucznia języka angielskiego.
 Źródło: Konto autorki (dostęp: <http://popplet.com/app/index.php#/692536>, 10.01.2013).

Popplet w wersji podstawowej jest aplikacją darmową¹³, a jej ogromną zaletą jest łatwość obsługi. Zawsze na tablicy (*popplet*) pod ikoną znaku zapytania dostępna jest krótka prezentacja, pokazująca w 9 krokach jak korzystać z aplikacji. W wersji płatnej otrzymujemy dostęp do nielimitowanej wersji poppletów, czyli tablic, z których każdą możemy inaczej nazwać, mamy możliwość dopasowania wersji kolorystycznej oraz możemy dzielić się obrazami. Funkcja dzielenia jest mocno podkreślana w tej aplikacji, gdyż ma ona charakter platformy służącej do wspólnej pracy (*collaborative working*) i wspólnego uczenia się (*collaborative learning*). Dlatego nawet w wersji podstawowej na tablicy znajdziemy ikony do dzielenia się prezentacją na Facebooku, Twitterze lub poprzez przesłanie linka. Dodatkowo możemy zaprosić kogoś do pracy nad konkretną prezentacją, co czyni tę

aplikację idealną do małych projektów, nie tylko językowych, w klasie czy na kursach.

W kontekście nauczania języków obcych przykładowe zadania czy projekty z użyciem Popplet to ćwiczenia na słowotwórstwo, budowanie bazy kolokacji lub zaprezentowania reguł gramatycznych.

Z poppletów, czyli połączonych prostokątów można zrobić prostą prezentację ze wstawionymi zdjęciami z portali społecznościowych (Facebook, Flickr) lub z komputera oraz z filmami (np. z YouTube). I choć praca z aplikacją poprzez funkcje *scroll* i w zasadzie nieograniczoną przestrzeń tablicy daje dużo zabawy, to jednak do poważniejszych prezentacji może być nie wystarczająca.

Facebook

Facebook jest jednym z najpopularniejszych globalnych serwisów społecznościowych. Warto ten fakt wykorzystać w edukacji młodzieży. Przyjmując założenie, że niemal każdy nastolatek posiada konto na portalu, również nauczyciel powinien takie posiadać.

¹³ W wersji podstawowej użytkownik otrzymuje dostęp do 5 tablic (poppletów). Dla urządzeń mobilnych Popplet jest aplikacją płatną.

Konto nie prywatne, a zawodowe. Tworząc konto, czyli profil, nauczyciel staje się jego administratorem. W ustawieniach można ograniczyć dostęp do konta tak, że tylko osoby znajome (zaproszone) będą współtworzyć ściankę wpisów (*wall*) i same wpisy (*posts*). W ten sposób stworzymy bezpłatną platformę komunikacyjną między nauczycielem a uczniem, uczniami lub grupą. Od strony metodycznej, celem pracy z Facebookiem jest ćwiczenie pisania w języku obcym, formułowania zdań, stosowanie słownictwa i kolokacji, znajomość języka sieci (np. C U @..., see you at...) oraz stymulacja ucznia do samodzielnej nauki. Jak osiągnąć powyższe cele? Pracę z Facebookiem potraktować można jako projekt (semestralny, roczny, miesięczny), którego zaliczenie jest obowiązkowe. Każdy z uczniów ma obowiązek w danym przedziale czasowym wykonać następujące zadania: przynajmniej 5 razy opublikować post na ściance, przynajmniej raz zaproponować temat do dyskusji, przynajmniej raz zamieścić materiał audio (podcast, videocast, link do materiału) do omawianego aktualnie tematu lub do tematu poruszanego w kraju, którego języka się uczy. Zaletą tego narzędzia w kontekście nauczania języka jest przede wszystkim to, że poprzez „zmuszenie” ucznia do aktywności językowej, zanurzamy go w naturalnym środowisku językowym. Jest to widoczne zwłaszcza wtedy, gdy uczeń poszukuje samodzielnie materiału na wpis lub gdy nauczyciel odpowiednio sformułuje problem (podając na przykład link do wiadomości BBC o aktualnym problemie politycznym). Dostęp do strony można rozszerzyć nie tylko do konkretnej grupy czy klasy, ale do wszystkich uczniów danego nauczyciela. Tworzymy wówczas mini społeczność, która z czasem może sama inicjować „życie” na ściance.

MyEnglishLab (Pearson)

Ostatnim prezentowanym rozwiązaniem jest platforma e-learningowa MyEnglishLab (MEL) firmy PEARSON¹⁴. Celem przywołania tego

¹⁴ Autorka prezentuje to rozwiązanie ze względu na doświadczenie zawodowe, czyli pracę z nim, oraz pozwolenie firmy Pearson na prezentację platformy. Wszystkie zawarte w tej części pracy informacje pochodzą od pracowników firmy (głównie od pana Adriana Chrostowskiego, Doradcy ds. Rozwiązań Edukacyjnych). Jednocześnie autorka informuje, że nie jest pracownikiem

narzędzia jest pokazanie, jak w przypadku języka angielskiego funkcjonuje platforma e-learningowa, co oferuje uczniowi i nauczycielowi oraz stanowi przykład rozwiązania komercyjnego stosowanego w edukacji.

Dostęp do platformy zyskuje się poprzez zakup kodu dołączonego do podręcznika. Praca z MEL w zupełności i z powodzeniem może zastąpić zeszyt ćwiczeń (*Workbook*), gdyż materiał silnie koresponduje z zawartością podręcznika. Atutem MEL dla ucznia jest interaktywność, możliwość ponownego wykonania ćwiczeń i skorzystanie z załączonych (w postaci ukrytych komunikatów) wskazówek do rozwiązania zadania. Niestety platforma nie jest kompatybilna z innymi urządzeniami (np. smartfonem). Dla nauczyciela MEL stanowi bardzo pomocne narzędzie pracy z automatyczną funkcją sprawdzania zadań, śledzenia postępów ucznia oraz bogatą bazą materiałów dydaktycznych.

Od strony praktycznej, pierwsze kroki na platformie wymagające standardowej procedury, czyli rejestracji, logowania i ustawienia konta nie są trudne. Na głównej stronie narzędzia (<http://www.myenglishlab.com/>) zamieszczone zostały filmy zarówno dla nauczyciela, jak i dla ucznia, pokazujące jak przejść proces rejestracji. Z kolei na stronie wydawnictwa Pearson, w *Knowledgebase* znajdziemy stronę z pomocą techniczną i dalszymi odnośnikami do przetłumaczonych instrukcji obsługi (*manual*). Również i w tej części użytkownik może być mile zaskoczony, bowiem instrukcja jest krótka, napisana prostym językiem i zminimalizowanym w kontekście terminów IT. Obie instrukcje, tj. dla nauczyciela i dla ucznia, różnią się nieznacznie. Wynika to tylko z roli nauczyciela w procesie edukacji, który przydziela zadania i testy, sprawdza je, o ile nie są one oceniane automatycznie (*auto-graded*) oraz może zmienić ustawienia ćwiczeń, o czym będzie mowa w dalszej części.

Przyjrzyjmy się dokładniej, jak działa platforma i jakie możliwości ma nauczyciel. Na wstępie zaznaczyć trzeba, że kody nauczyciela i ucznia różnią się. Nauczyciel może mieć dostęp do wielu produktów (podręczników lub poziomów do danej serii podręcznika), uczeń natomiast dostaje kod do konkretnego produktu. W

firmy i zawarte treści nie mają charakteru reklamowo-marketingowego.

efekcie zapisze się do kursu, który wcześniej stworzy nauczyciel.

Od czego zaczyna nauczyciel? Od rejestracji a następnie logowania. Po rejestracji i dokonaniu podstawowych ustawień (język, czas, produkt, czyli podręcznik, z którego korzystamy) należy stworzyć kurs. Generowane jest wtedy ID kursu, który otrzymują uczniowie. Następnie na jego podstawie zapisują się do tego, konkretnego kursu. Raz przypisany uczeń może zostać usunięty lub przeniesiony do innego kursu. Operację taką można przeprowadzić z poziomu nauczyciela, czyli nie potrzebna jest ingerencja pomocy technicznej. Następnie przydzielamy ćwiczenia. Mamy do wyboru ćwiczenia, które są oceniane automatycznie oraz te, oceniane przez nauczyciela. O typie ćwiczeń informuje odpowiednia ikonka. Generalnie ćwiczenia typu pisanie, mówienie (możliwość nagrania się ucznia) i testy sprawdza nauczyciel, pozostałe system. Jest to duże ułatwienie w pracy, zwłaszcza gdy grupy lub klasy są dość liczne. Nauczyciel może wyznaczyć *deadline* (dzień i godzinę), kiedy zadanie ma być ukończone oraz włączyć *licznik*, czyli zegar odmierzający czas na zrobienie ćwiczenia. Opcja ta jest bardzo przydatna, gdy uczeń przygotowuje się do egzaminu. Może wówczas wykonać ćwiczenie w warunkach czasowo zbliżonych do egzaminu. Niestety nie ma możliwości ustawienia tolerancji zaakceptowania ćwiczenia, czyli wykonania go na przykład dwa dni po terminie. Wyniki ćwiczeń zapisywane są w wirtualnym dzienniku ocen. Można go eksportować z platformy do pliku Excel i zapisać na twardym dysku lub na platformę Moodle. W dzienniku ocen możemy odczytać oceny z ćwiczeń i testów lub tylko z ćwiczeń lub tylko z testów. Ponadto mamy wgląd w wyniki z pierwszej próby lub z drugiej próby oraz wynik uśredniony. Na czym polega pierwsza i druga próba? Jeżeli uczeń w pierwszym podejściu nie otrzyma maksymalnej ilości punktów, może poprawić błędne odpowiedzi w drugim podejściu. Otrzymując wówczas wynik 100%, jest on zapisywany w dzienniku. Problem polega na tym, że generując raport dla konkretnego ucznia z konkretnego ćwiczenia nawet z pierwszej próby, i tak nie zobaczymy błędów. Widzimy tylko końcową wersję ćwiczenia, co nieco utrudnia analizę procesu nauczania konkretnego ucznia. Trzeba jednak przyznać, że filtr pozwalający na obserwację postępów ucznia oraz poziom jego

prac domowych, pozwala zdiagnozować potencjalne braki lub trudności językowe. Te same dane widzi uczeń. Może on monitorować swoje osiągnięcia lub niedociągnięcia i obiektywnie spojrzeć na proces nauki w pewnym przedziale czasowym. Ponadto będąc w trakcie wykonywania ćwiczenia, może je przerwać i wrócić w dogodnym dla niego czasie, na przykład po rozwijaniu swoich wątpliwości językowych. Dopiero kliknięcie *Wyślij* uruchamia proces oceny zadania.

W sposobie oceniania nauczyciel ma również pewne pole manewru. Otóż domyślnie ustawione nazewnictwo ocen nie odpowiada realiom polskiego szkolnictwa. Dlatego oceny od A do F możemy zmienić na bardzo dobry, dobry i dalsze oraz możemy rozszerzyć skalę o oceny połówkowe (dobry+). Dodatkowo określamy zakres procentowy każdej oceny. Ustawienia te można zmienić przy każdym prowadzonym kursie, co jest rozwiązaniem bardzo dobrym w kontekście nauczania w klasach z programem rozszerzonym lub w grupach o wewnętrznym zróżnicowaniu. Producent dał jeszcze możliwość wyboru koloru oceny, co jest raczej kwestią bardziej estetyczną, niż merytoryczną.

Ostatnim elementem, na który warto zwrócić uwagę to komunikacja nauczyciel-uczeń. Na platformie zamieszczono moduł korespondencyjny w postaci prostego formularza poczty elektronicznej. Komunikator ten jest potrzebny w przypadku przydzielenia zadań automatycznie ocenianych, gdyż nie można ich przydzielić z poziomu nauczyciela. Jest to niewątpliwie wada platformy. Jedynie testy cząstkowe i większe (z rozdziału) oraz zadania oceniane przez nauczyciela po przydzieleniu ich do ucznia, określeniu terminu wykonania są widoczne na pulpicie obu platform.

Jest kilka rozwiązań, o które można by ulepszyć platformę. Pierwsze to wspomniana wyżej tolerancja na przekroczenie terminu. Niekiedy uczniowie uprzedzają, że zadanie będą w stanie zrobić później i wtedy takie rozwiązanie ułatwiłoby współpracę, nieznacznie prawdopodobnie wpływając na jakość wykonania ćwiczenia. Można również wprowadzić dowolną ilość powtórzeń ćwiczeń, które nie byłyby oceniane. Rozwiązanie to dałoby możliwość uczniowi skorzystania w dowolnej formie i czasie z materiału zamieszczonego na platformie. Również dla nauczyciela było by to rozwiązanie dobre w

sytuacji, gdy uczeń przystępuje do ćwiczenia w innym czasie niż polecono wcześniej, a nauczyciel ręcznie wpisuje wynik do dziennika ocen. Innymi słowy, przydałaby się sposobność większej ingerencji nauczyciela w platformę. Nie ma na przykład możliwości dodania autorskich lub po prostu innych ćwiczeń przez nauczyciela. Również dostęp do bazy istniejących już w ramach MEL materiałów dydaktycznych jest nieco utrudniony. Należy bowiem najpierw się wylogować z platformy kursu by następnie innym loginem zalogować się na stronie MyEnglishLab. Funkcja ta powinna być dostępna z poziomu nauczyciela na platformie.

Mimo zamieszczonych, raczej subiektywnych uwag, MEL cieszy się powodzeniem. Wersja analizowanej platformy dostępna jest od wiosny 2012 roku, a zatem w użyciu funkcjonuje zaledwie jeden semestr (jesień 2012 roku)¹⁵. Ilość użytkowników szacowana jest na 8 000, co jest wynikiem bardzo dobrym, jak na początek nowego produktu. Podmiotami wybierającymi MEL są często uczelnie, które traktują – i słusznie – MEL jako alternatywę dla zeszytu ćwiczeń (*Workbook*).

Podsumowanie

Wszystkie przedstawione rozwiązania mają kilka cech wspólnych. Po pierwsze rzeczą absolutnie konieczną jest szkolenie z zakresu TIK w nauczaniu języków obcych. Wydaje się, że nawet proste narzędziach typu Hot Potatos, Facebook, Popplet czy dobrze napisana i zrozumiała instrukcja obsługi MEL Pearsona, mogą okazać się proste tylko dla osób, które w zakresie technologii potrafią się już poruszać. Natomiast dla tych, którzy swoją pracę z TIK rozpoczynają, jakakolwiek aplikacja może wydawać się trudna, skomplikowana. Strach powoduje zniechęcenie, brak zaangażowania, a w konsekwencji rezygnację z nowej formy pracy. Dlatego szkolenia są rzeczą kluczową w zastosowaniu TIK, przynajmniej w nauczaniu języków obcych. Szkolenie, na którym nauczyciele dostają instrukcję obsługi ze wskazówkami jak krok po kroku zalogować się, zainstalować aplikację, dopasować ustawienia i pracować z narzędziem, w mniemaniu autorki nie wystarczy. Chodzi o pewne bezpieczeństwo

¹⁵ Ta i dalsze informacje na podstawie danych dostarczonych przez pana Adriana Chrostowskiego Doradcę ds. Rozwiązań Edukacyjnych, Pearson.

psychiczne uczącego się. Tak jak nauczyciel ma być przewodnikiem w procesie nauczania, tak on sam poznając narzędzie TIK potrzebuje kogoś, kto rozwieje jego potencjalne wątpliwości. Uczmy się na błędach. Nie możemy dopuścić do sytuacji, która miała miejsce w latach 60. w metodzie audiolingwalnej. W placówkach edukacyjnych na masową skalę tworzono wówczas laboratoria językowe, jednak nie szkolono nauczycieli, jak ich używać. Był sprzęt, były rozwiązania, ale nie było metody pracy z nowymi urządzeniami¹⁶.

Drugą cechą wspólną zaprezentowanych narzędzi jest postawa i zaangażowani nauczyciela. Krytyczne głosy dotyczą najczęściej czasu, jaki trzeba poświęcić na przygotowanie materiału tj. prezentacji, pojedynczego ćwiczenia, wpisu, znalezienia videocastu czy podcastu¹⁷. Nie można odmówić tu racji krytykom. Można natomiast, a nawet trzeba zmienić sposób myślenia i podejścia do pracy. Nauczyciel nie tworzy ćwiczenia tylko pod konkretne zajęcia, pod konkretną grupę, ale tworzy je do konkretnego problemu na przykład gramatycznego. W ten sposób buduje bazę materiałów. Z czasem rozbudowana baza przyjmie formę cyfrowej biblioteczki, z której nauczyciel wybiera materiał lub link potrzebny na dane zajęcia.

Dwa powyższe elementy, a więc szkolenie i potencjalna zmiana sposobu i podejścia do pracy nauczyciela, są kluczowe w regularnym wykorzystaniu rozwiązań technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu języków obcych. Wybór narzędzi, komercyjnych lub niekomercyjnych, jest w zasadzie kwestią drugorzędą.

¹⁶ Davies G., 1997 *Lessons from the past, lessons for the future: 20 years of CALL*, [w]: Korsvold A-K. & Rüschoff B. (eds.) *New technologies in language learning and teaching*, Strasbourg: Council of Europe, (artykuł uzupełniony 2009: <http://www.camsoftpartners.co.uk/coegddl.htm>).

¹⁷ Autorka odwołuje się do postaw nauczycieli prezentowanych na szkoleniach z zakresu zastosowania TK w nauczaniu języków obcych.

Bibliografia

1. ABC-Linguatour, (<http://www.abc-linguatour.eu/>, dostęp:08.09.2010).
2. Borowiak-Dostatnia M., *Język koncepcjach społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej*, Instytut Językoznawstwa UAM, Poznań 2011, s.77-80, 291-297, 299-300, (AMUR Repozytorium Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Doktoraty/PhD Theses. <https://repozytorium.amu.edu.pl/jspui/handle/10593/1122>, dostęp: 10.01.2013).
3. BUSUU, Formularz rejestracyjny (<http://www.busuu.com/pl/user/register>, dostęp: 05.02.13).
4. CIP Program Ramowy na Rzecz Konkurencyjności i Innowacji, *Program CIP*, <http://www.cip.gov.pl/index.php> (dostęp:10.01.2013).
5. Davies G., *Lessons from the past, lessons for the future: 20 years of CALL*, [w]: Korsvold A-K. & Rüschoff B. (eds.) *New technologies in language learning and teaching*, Strasbourg 1997: Council of Europe, (artykuł uzupełniony 2009: <http://www.camsoftpartners.co.uk/coegdd1.htm>).
6. DIALANG, (<http://www.dialang.org/>, dostęp: 08.08.2010).
7. EUROCALL, European Association for Computer Assisted Language Learning, *Homepage*,(<http://www.eurocall-languages.org/>, dostęp: 10.01.213).
8. FLAVIUS, Foreign Language Versions of Internet and User Generated Sites, (http://www.project-flavius.eu/?title=Main_Page, dostęp: 23.08.2010).
9. GALATEAS, Generalized Analysis of Logs for Automatic Translation and Episodic Analysis of Searches, (<http://www.galateas.eu/>, dostęp: 30.08.2010).
10. HALF Baked Software, *Hot Potatos version 6*, (http://www.halfbakedsoftware.com/hot_pot.php, dostęp: 25.02.2013).
11. INFORMATION and Communication Technology for Language Teachers, *ICT4LT Home*, (<http://www.ict4lt.org/en/index.htm>, dostęp: 10.01.2013).
12. LINGU@NET, (<http://www.linguanet-europa.org/plus/welcome.htm>, dostęp: 10.09.2010).
13. LIVEMOCHA, *Who is in the livemocha community?*, (<http://livemocha.com/pages/who-is-in-the-livemocha-community/>, dostęp: 05.02.13).
14. MORMED, Multilingual Organic Information Management in the Medical Domain, (<http://www.mormed.eu/>, dostęp: 02.09.2010).
15. PluTO, Patent Language Translations Online, (<http://www.pluto-patenttranslation.eu/>, dostęp: 05.09.2010).
16. POPPLET, *Homepage*, (<http://popplet.com/> dostęp: 03.03.2013).
17. ROSETTA Stone, *Rosetta Stone Philosophy*, (<http://www.rosettastone.eu/global/about>, dostęp: 05.02.13).
18. SIGNSPEAK, Scientific Understanding and Vision-based Technological Development for Continuous Sign Language Recognition and Translation, (<http://www.signspeak.eu/>, dostęp: 02.09.2010).
19. TC*Teacher: Tech-Connected Teacher, (<http://www.tcteacher.eu/index.php?mnu=7&lang=2>, dostęp: 10.09.2010).